

Ekonomideki Kovid-19 'tedirginliği' yerini 'güvene' bırakıyor

Kovid-19 salgınının etkisiyle ekonomi çevrelerinde oluşan tedirginlik, alınan önlemler ve sağlanan desteklerle yerini güvene bırakıyor.

ANKARA (AA)-Yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgını tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ekonomi faaliyetlerde ve sosyal hayatta olumsuzlukları beraberinde getirdi. Salgın sürecinde alınan önlem ve kısıtlamalar ekonomik verilere yansdı.

Salgın dolayısıyla ekonomide yaşanan tedirginlik nisanda ekonomik güven endeksinin 51,3'e kadar gerilemesine yol açtı. Ekonomi yönetimi tarafından alınan önlemler ve sağlanan desteklerin etkisiyle hızlı bir toparlanma sürecine giren endeks, üst üste 4'üncü ayda yükselerek ağustosta 85,9'a çıktı. Endeks ocakta 97,1, şubatta 97,5, martta 91,8, nisanda 51,3, mayısta 61,7, haziranda 73,5, temmuzda 82,2 seviyesindeydi.

Diğer ekonomik verilerde de toparlanma görüldü

Öte yandan temmuz ayında açıklanan göstergeler de ekonomideki dipten dönüşü ve "V" şeklindeki toparlanmayı gözler önüne serdi. Toparlanmanın ilk sinyalleri, [İstanbul Sanayi Odası](#) tarafından açıklanan Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi'nde (PMI) görüldü. Nisan ayında

33,4'e kadar gerileyen endeks haziranda 53,9'a ulaştı. Endeks temmuzda 56,9'a çıkarak Şubat 2011'den bu yana en yüksek seviyesine ulaştı.

Ekonomideki toparlanma ihracat rakamlarına da yansdı. İhracat haziranda geçen yılın aynı ayına göre yüzde 15,7 artarak 13 milyar 462 milyon dolar, ithalat yüzde 8,3 artışla 16 milyar 308 milyon dolar olarak gerçekleşti. Nisan ayında ihracat yine geçen yılın aynı ayına göre yüzde 41,4 azalarak 8 milyar 990 milyon dolar, ithalat yüzde 25 düşüşle 13 milyar 553 milyon dolar olmuştu.

Ekonomi yönetimin attığı adımlar sanayide çarkların tekrar dönmesini sağladı. Salgının etkisiyle nisanda yüzde 30,2'lik düşüş gösteren sanayi üretim endeksi, mayıs ve haziranda yüzde 17'nin üzerinde aylık yükseliş kaydetti.

Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında ciro endeksi de nisandaki sert düşüşün ardından mayıs ve haziranda toparlandı. Endeks, nisanda yüzde 25,4 gerilemişti.

"Dipten dönüşün başladığını söyleyebiliriz"

Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Görevlisi Dr. İsmet Demirkol, ekonomik güven endeksinde görülen artışın imalat, hizmet ve perakende sektöründeki toparlanmadan kaynaklandığını söyledi.

Haziranda normalleşme sürecinin başlamasıyla imalat sanayisinde görülen yükselişlerin sanayi üretimini artırdığını ifade eden Demirkol, şunları kaydetti: "Hizmet ve perakende sektöründeki istihdam artışları büyümeye olumlu katkı yapacak. Muhtemelen 3'üncü ve 4'üncü çeyrek büyüme rakamlarının yüksek gelmesiyle ekonomik güven endeksindeki çıkış devam edecek. Tarım ve teknoloji sektörünün imalat tarafındaki toparlanma ve büyümeye Türkiye'de artık dipten dönüşün başladığını söyleyebiliriz."

Kovid-19 salgınının dünyadaki büyümeye etkisi

2020 yılının başında dünyayı etkilemeye başlayan Kovid-19 virüsünün, Eylül ayından sonra ikinci aşamaya geçeceği bekleniyordu. Bugün artık o gün geldi ve gerçekten de bütün dünyada virüsün etkisi tekrar ciddi şekilde hissedilmeye başlandı. Yeni tip koronavirüs salgınında tespit edilen vaka sayısı, dünya genelinde 26 milyona yaklaşırken, ölü sayısı da 850 bini aştı. Hükümetler tarafından yeni yeni tedbirler açıklanırken, bu tedbirlerin tekrar ekonomilere ne kadar yansyacağı da konuşulmaya başlandı.

Salgının ilk görüldüğü günden bu yana birçok tedbir alan ülkelerin, Ağustos ayı itibarıyla çıkardıkları ekonomik teşvik paketleri 9,5 trilyon doları buldu. İkinci dalgayla birlikte bu teşviklerin yılsonu itibarıyla 20 trilyon dolara ulaşacağı tahmin ediliyor.

Bu teşviklere rağmen Kovid-19 virüsünün etkisiyle dünya ekonomisi çok büyük daralma yaşıyor. Bu salgın dönemini 2008'de yaşanan küresel finansal krizle kıyasarsak, bu küçülmenin büyüklüğünü daha iyi anlarsınız. Örneğin, bu dönemde dünyada elektrik tüketiminin yedi kat daha düştüğünü görüyoruz. Yine, bu yılın ikinci çeyreğinde G20 ülkelerinde ihracat ilk çeyreğe göre %17,7, ithalat ise %16,7 gerileyerek 2008-2009 finansal krizinden beri en büyük düşüşünü yaşıyor.

Küresel olarak yeni tip koronavirüs salgını önlemek için alınan tedbirlerin etkisiyle, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) bölgesinde bu yılın ikinci çeyreğinde büyüme eksi %9,8 olarak gerçekleşti. Söz konusu düşüş, OECD bölgesinde kaydedilen bugüne kadarki en yüksek düşüş. Ayrıca bu daralma finansal krizden en yoğun olduğu 2009'un birinci çeyreğindeki %2,3 küçülmeden daha büyük bir küçülme olarak kayıtlara geçti.

Geçen yıldan devralınan küresel ticarete yönelik endişeler, belirsizlikler, Brexit ve dünya ekonomisindeki yavaşlama nedeniyle, istenilen toparlanmayı yakalayamayan Avrupa ekonomisi de koronavirüs salgınıyla ikinci çeyrekte önemli ölçüde küçüldü.

Temmuz ayında yeni teşvik paketini uygulamaya koyan AB'de GSYH, yılın ikinci çeyreğinde 2019'un aynı dönemine kıyasla 27 üyesi AB ve 19 üyesi Euro Bölgesi'nde sırasıyla %15 ve %14,1 küçüldü. Söz konusu dönemde neredeyse tüm Avrupa ülkelerinin ekonomisi daralırken, en fazla küçülme %22,1 ile İspanya ve %19 ile Fransa'da oldu.

ABD ekonomisi ise, ikinci çeyrekte bir önceki üç aylık döneme göre %31,7 küçülmeyle rekor bir daralma gerçekleştirdi. ABD ekonomisinde yaşanan gerileme, Büyük Buhrandan bu yana yaşanan en sert düşüş.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ekonomik faaliyetlerde ve sosyal hayatta salgının olumsuzlukları görülebilir. Ancak, ekonomi yönetimi tarafından alınan önlemler ve sağlanan desteklerin etkisiyle hızlı bir toparlanma sürecine giren ekonominin, dünyadaki birçok ülkeye nazaran pozitif yönde ayrıştığı da gerçektir.

Toparlanmanın ilk sinyalleri, **İstanbul Sanayi Odası** tarafından açıklanan Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksinde (PMI) görüldü. Nisan ayında 33,4'e kadar gerileyen endeks Temmuz'da 56,9'a çıkarak Şubat 2011'den bu yana en yüksek seviyesine ulaştı. Yine, ekonomik güven endeksi Temmuz ayında 82,2'lik Ağustos ayında %4,4 oranında artarak 85,9 oldu. Ekonomik güven endeksinde görülen artışın imalat, hizmet ve perakende sektörlerindeki toparlanmadan kaynaklandığını görüyoruz.

İmalat sanayisi genelinde kapasite kullanım oranı (KKO), Ağustos'ta bir önceki aya göre 2,6 puan artarak %73,3 seviyesine yükseldi. Kapasite kullanım oranı artış trendini dördüncü aya taşıdı ve son beş ayın en yüksek seviyesine yükseldi. Reel sektör güven endeksi de benzer şekilde artış trendini dördüncü aya taşıdı. Ağustos ayında 5,5 puan artışla pandemi öncesi seviyelerine ulaştı ve 106,2 seviyesine yükseldi.

Sektörel güven endeksleri tarafında ise, mevsim etkilerinden arındırılmış hizmet sektörü güven endeksi Ağustos'ta %5,7 artarak 70,5, perakende ticaret sektörü güven endeksi de %0,2 artarak 94,9 seviyesine yükseldi.

Dünya 2020'nin ikinci çeyreğinde yüzölçümü daralmasını yaşarken, Türkiye ekonomisi alınan tedbirlerle eksi %9,9'luk bir daralma ile daha iyi bir performans gösterdi. Türkiye ekonomisi üçüncü çeyrekte ilk veriler ışığında %10 civarında bir büyümeye olacağını işaret ediyor. Son çeyrekte ise en son alınan tedbirlerle çeyrekte pozitif büyümeyi yakalayabilir. Bu gelişmeler ışığında yıl pozitif ayrılarak kapatılabilir.

SAHAP KAVCIOĞLU

sahap.kavcioglu@yenifak.com.tr